

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108*

<http://www.akademikbakis.org>

YAŞAM BOYU ÖĞRENİMİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNDE HALK KÜTÜPHANELERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Nurdan KUŞAT

Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğirdir Meslek Yüksekokulu

Özet: Yaşadığımız yüzyılın bilgi ve iletişim ağırlıklı yapısı, eğitimin sadece örgün eğitim kurumlarında değil, yaygın eğitim kurumlarında da sürdürülebilir kılınmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu nedenledir ki, eğitim yaşam boyu devam edecek bir yapıya kavuşturulmak durumundadır. Tüm toplumların kalkınmalarının sürdürülebilirliği bu yapının sağlam temeller üzerine inşasıyla mümkün olabilecektir. Bireylerin hayatlarının her dönemindeki bilgi gereksinimlerini karşılamada halk kütüphanelerinin yeri ve önemi oldukça büyüktür. Bu kurumlar yaygın eğitimin en önemli aracı olmalarının yanı sıra, bütün örgün eğitim kurumlarının da gönüllü olarak hizmetindedir. Bu çalışmada Türkiye'deki il halk kütüphaneleri; bina, personel, hizmet, koleksiyon ve okuyucu kapasiteleri açısından bölgesel bazda karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu amaçla, 81 il halk kütüphanesinin tamamına anketler gönderilmiş, sık sık gönderilen hatırlatma mesajlarıyla da katılımı sayısı artırılmaya çalışılmıştır. Toplam 34 kütüphaneden geri bildirim alınabilmiş; elde edilen veriler Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) istatistik programı kullanılarak, Ki-kare Bağımsızlık Testi ile değerlendirilmiştir. Kütüphanenin yer aldığı coğrafi bölge kütüphanelerde verilen hizmetin farklılaşmasına (personel, koleksiyon sayısı, vb.) etki etmezken; bölge yapısının kullanıcı sayısı ve cinsiyeti ile, kütüphanelerde düzenlenen kültürel ve sosyal etkinlikleri farklılaştırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Yaygın Eğitim, Halk Kütüphaneleri, Bilgi Çağı, Yaşam Boyu Öğrenim.

PUBLIC LIBRARIES FOR SUSTAINABILITY OF LIFE-LONG LEARNING: THE CASE OF TURKEY

Abstract: Information and communication based structure of this century made education necessary to be sustainable not only for formal education institutions but also for non-formal education institutions. For this reason, education should be designed in such way that will continue lifelong. Sustainability of the developments of all societies will only be possible through the establishment of this structure on solid basis. The role and vitality of public libraries are of high importance regarding meeting individuals' needs for information in each period of their lives. In addition to being the most important instruments of non-formal education, those institutions are also voluntary subservient to formal education institutions. In this study provincial public libraries in Turkey were analyzed regionally and comparatively in terms of building; employment; service;

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: I20 * ID:52 K:108**

<http://www.akademikbakis.org>

collection; and reader capacities. For this purpose, surveys were sent to all 81 provincial public libraries and it was aimed to increase the number participants through frequently sent reminder messages. At the end of the study, responses were obtained from 34 public libraries; collected data was analyzed through Chi-Square Test of Independence by using Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) statistics program. Geographical area where the library is located does not affect differentiation (employment, number of collection etc) of services offered in libraries. It was revealed that the structure of region differentiates the number and gender of users and cultural and social events held in libraries.

Keywords: Sustainability, Non-Formal Education, Public Libraries, Information Age, Life-Long Learning.

1. GİRİŞ

21. yüzyıla damgasını vuran “bilgi toplumu” kavramı, bilginin toplumsallaşması sürecini de beraberinde getirmektedir. Bilginin toplumsallaşması, büyük ölçüde bilginin topluma yani halka indirgenmesi ölçüsünde başarılı olabilir. Bilginin topluma ulaşabilmesinde en önemli rolü üstlenecek kuruluşlar ise, halk kütüphaneleridir. Martin (1998: 455), 25 Haziran 1998 tarihinde Kültür, Gençlik ve Medya Komitesi’nin Avrupa Parlamentosu’na sunduğu “Modern Dünyada Kütüphanelerin Rolü” başlıklı raporda, “*bir ülkede kütüphanelere yatırım yapmak, demokrasi ve eşitliğe yatırım yapmaktır*” şeklinde bir ifade kullanmaktadır. Bu ifade, bilgi toplumuna endekslenmiş ülkelerin halk kütüphanelerine göstermeleri gereken önemin bir göstergesi olarak düşünülmektedir.

Kütüphanecilik hizmetleri, farklı disiplinler arasında gerçekleştirdiği bilgi ve iletişim katkısı ile ülkelerin hem

kültürel, hem de ekonomik kalkınmalarında çok önemli adımlar atılmasında önemli roller üstlenen hizmetlerdir. Yaşam boyu eğitimin doğumla başlayıp, ölene kadar devam eden bir süreci içine aldığı ve bu yapının son yıllarda gittikçe artan önemi düşünüldüğünde, halk kütüphanelerinin yeri daha iyi anlaşılabilir. Hatta Ersoy (1983: 2) halk kütüphanelerinin yaygın eğitimin en etkin aracı olarak; halkın bilgi, beceri ve kültür alanındaki her çeşit gereksinimini karşılayan bir “halk üniversitesi” olduğunu düşünenlerin olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda halk kütüphaneleri bireylere hayatlarının her döneminde bilgi sağlayan, kılavuzluk eden, gerektiği zaman eğitim ve öğretim imkânları yaratan sosyal hizmet kuruluşları olarak da değerlendirilebilir.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) Halk Kütüphanesi Bildirgesi’ne göre (Campbell, 1998: 213), halk kütüphaneleri içeriği durmaksızın gözden geçirilerek,

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108*

<http://www.akademikbakis.org>

yenileştirilerek ve çekici bir şekilde sunularak bilgi ve kültür evriminin canlı bir göstergesi olmalıdır. Gerçekten de değişen ve gelişen yeni düzene ayak uydurabilen halk kütüphaneleri, bilgi ve kültürün sürdürülebilir kılınmasında en değerli yapı taşlarını oluşturacaktır.

Halk kütüphanelerinde verilen hizmetin değerlendirilmesinde bina, bütçe, personel, koleksiyon ve kullanıcı faktörlerinin ulusal ve uluslararası standartlara uygun olup olmaması açılarından bir değerlendirilme yapılması üzerinde durulmaktadır (Yılmaz, 1993a: 40) . Fakat yine de unutulmamalıdır ki, her toplumun gerçekleri birbirinden farklıdır. Bir toplumun değerleri diğer topluma uymaz ve uyması da beklenemez. Önemli olan bu farklılıkların farkında olarak, bilgideki değişim ve paylaşımı iyi değerlendirerek, ülkenin gerçek ve gereksinimlerine uygun düzenlemelerle halk kütüphanelerini çağdaş ve amaçlarına yakışır bir biçime yaklaştırmaktır.

Bu çalışmada Türkiye’deki il halk kütüphanelerinin sahip oldukları mevcut değerler (bina, istihdam, hizmet, koleksiyon ve kullanıcı açılarından), bölgesel bazda birbirleriyle karşılaştırılarak değerlendirilmektedir. Türkiye’nin 7 bölgesini içerisine alan çalışmada, bölge farklılıklarının verilen hizmeti farklılaştırma potansiyelinin olup olmadığı araştırılmaktadır. Bu çalışmanın bir bütün oluşturması için öncelikle halk kütüphanelerinin tanım ve amaçlarından

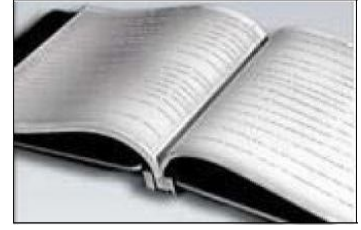
kısaca bahsedilmekte ve bu amaçlara ulaşılmasında halk kütüphanelerindeki hizmet anlayışına yer verilmektedir. Son bölüm ise, gerçekleştirilen uygulamaya dair analiz ve sonuçlarından oluşmaktadır.

2. HALK KÜTÜPHANELERİNİN TANIM VE AMAÇLARI

Halk kütüphaneleri, Yılmaz’ın (2005: 57) ifadesiyle; bireylerin eğitim, kültür, bilgi ve boş zamanla ilgili gereksinimlerini hiçbir ayırım gözetmeksizin ve ücretsiz biçimde karşılayarak, buldukları yörenin kalkınmasına katkıda bulunan toplumsal kuruluşlardır. Ersoy ve Yılmaz (200: 809) bu kuruluşların demokratik bir yapı sergilediklerinden de bahsetmektedirler. Sağlamtunç (2010: 179) ise, bu kurumların cinsiyet, yaş, ırk, milliyet, din, dil, eğitim, kültür, sosyo-ekonomik düzey, politik görüş farkı, sağlık (hastalık veya engellilik) gibi farklılıklar gözetmeksizin, toplumun her kesimine hizmet verme özelliğine değinmektedir.

UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesi (UNESCO, 1995: 144) çerçevesinde, halk kütüphaneleri, bireylerin ve toplumların kalkınması için gerekli ortamı sağlayan kurumlardır. Soysal (1969: 65) ise, halk kütüphanelerini en kısa ve öz şekliyle “halkın bilincinin mayalandığı yer” olarak tanımlamaktadır.

UNESCO’nun yayımladığı Halk Kütüphanesi Bildirgesi’nde halk kütüphanelerinin amaçlarına da değinilmektedir. Bu amaçlar her toplumun

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108*

<http://www.akademikbakis.org>

İhtiyaçlarını kapsayacak kadar geniş bir şekilde oluşturulmuştur. Çünkü her toplumun halk kütüphanesine olan ihtiyacını ortaya çıkaran değerler birbirinden farklıdır. Yılmaz'a göre (1993b: 65), halk kütüphanelerinin amaçlarının dayandığı temel kavramlar genelde dört başlık altında toplanabilir. Bunlar; eğitim, kültür, bilgi ve boş zamandır. Bu anlayış kapsamında halk kütüphanelerinin amaçlarını detaylandırmak şekillendirmek mümkündür. UNESCO Bildirgesi'nde yer alan tanımda da "halk kütüphaneleri her daim aktarıma hazır, kapıları herkese açık olmalı, ayrıca ırk, renk, milliyet, yaş, cinsiyet, din, dil, sosyal ve eğitim durumuna bakılmaksızın toplumun her üyesine eşit kullanım sağlamalı" ifadesi yer almaktadır (IFLA, 1987: 75).

Yılmaz'a (1996: 4) göre, halk kütüphanesi hizmetinde temel amaç kütüphanelerin kullanımının sağlanmasıdır. Çünkü kütüphanelerin kullanımı arttıkça eğitimsel, kültürel, ekonomik ve teknik açılardan artan toplumsal değişim, toplumsal kalkınmayı tetikleyecek ve ülke için sürdürülebilir kalkınmanın ön koşullarından bir kısmının oluşmasını teşvik edecektir.

Halk kütüphanelerin toplumların şekillenmesinde ve toplumsal paylaşımın sağlanmasında oldukça önemli bir rolü olduğu açıktır. Hill (2009: 10) ve Hill'in çalışmalarından etkilenen Scott'ın (2011: 191) halk kütüphanelerinin toplumların

gelişmesine sağladığı katkı konusunda yapmış oldukları değerlendirme şu şekildedir: Halk Kütüphaneleri;

- (1) Bilgiye erişim ve öğrenme için bir kanaldır.
- (2) Sosyal eşitliği teşvik eder.
- (3) Toplumsal katılımı güçlendirir.
- (4) Toplumsal katılımcılar ve kaynaklar arasında bir köprü oluşturur.
- (5) Toplum içerisinde ekonomik canlılığı teşvik eder.

Goulding (2009: 13), Hill (2009: 10) ve Scott'la (2011: 191) aynı fikirde olup; halk kütüphanelerinin sadece ödünç kitap almak, kitap okumak, dijital materyallere ulaşmak için kullanılan bir yer olmadığından, toplumun geniş kitlelerini birbirine bağlayan ve toplumsal olaylar için birlikte hareket etmeyi sağlayan bir toplanma noktası olduğundan bahseder. Pyati de (2009: 251) halk kütüphanelerinin halkın demokratik açıdan bilinçlenmesine katkıda bulunduğuna vurgu yapar. Bu bağlamda halk kütüphanelerinin bu olumlu katkıyı sağlayabilmeleri, büyük ölçüde toplumsal hareketlerin ve demokrasinin daha iyi tanımlanması ve güçlendirilmesi ile mümkün olacaktır.

3. HALK KÜTÜPHANELERİNDE HİZMET KALİTESİ KAVRAMI

Halk kütüphanelerinin vermekte olduğu hizmetler internet ve dijital değerlerde meydana gelen yeniliklerle büyük ölçüde

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: I20 * ID:52 K:108**

<http://www.akademikbakis.org>

genişlemiş ve değişime uğramıştır. Bu kurumlar bilginin depolandığı yerler olmaktan çıkıp, bir öğrenme merkezi kaynağı, bir toplumsal merkez ve bir iş irtibat noktası olarak bir dizi görevleri de bünyesinde toplar bir yapıya bürünmüştür (Yu, 2000: 257).

Bilgi ve kültürün paylaşım mekânı olan kütüphanelerin kendilerine has birtakım ölçü ve göstergelere gereksinim duyduğu bir gerçektir. Bu gereksinim bilgi çağıyla beraber tamamen bir zorunluluk olmaya başlamıştır. Önal (2004: 32) kütüphane ve bilgi hizmetlerinde kalite ve ölçüm kavramının Whitehall'un (1994) da belirttiği gibi; ilk olarak 1969 yılında Lancaster tarafından ele alındığını ifade etmektedir. Kütüphane hizmetlerinde kalite ölçüm gereksinimi ise, Mayıs 1991'de gerçekleştirilen Uluslararası Standartlar Enstitüsü Kütüphane İstatistikleri Komitesi toplantısında dile getirilmiş ve kütüphaneler için uluslararası karşılaştırmalar yapılmasını sağlayacak kütüphanecilik standartlarının geliştirilmesi gereğinden bahsedilmiştir (McDougall, 1991: 34).

Aslan (1993: 50), bu bağlamda, kullanıcılarının gereksinimlerini karşılayabilmek adına planlı bir şekilde çalışan ve koyduğu hedeflere ulaşabildiğini kanıtlayan bir kütüphanenin daha güçlü olacağını ve toplumsal katkısının da artacağını ifade etmektedir. Bu hedefe de ancak birtakım hizmet ve

kalite standartlarının oluşturulması ile ulaşılabilir.

Günümüze gelene kadar bu değerlendirme sistemleri bir evrime tabi tutulmuş, bilgi hizmetlerinin kalitesinin ölçülmesinde çağdaş yöntemlerin kullanımı artmıştır. Yılmaz (2011: 36) hizmet üreten bir kamu kuruluşu olarak halk kütüphanelerinin nitelikli hizmet verip vermediğini somut verilerle değerlendirmenin, ölçülebilir özelliklerle mümkün olabileceğini, niceliğe bakmadan nitelik hakkında konuşmanın çok gerçekçi olmayacağını belirtmektedir.

Karakaş (1999: 208-210) kütüphane ve bilgi hizmetlerinin kalitesinin ölçülmesinde dikkat edilmesi gereken unsurları şu şekilde açıklamaktadır:

- *Kütüphane Bilgi Kaynakları:* Kütüphanedeki bilgi kaynaklarının sadece sayısal fazlalığı yeterli bir kriter değildir; bu kaynaklara kullanıcıların erişebilirliği çok daha önemlidir.

- *Kütüphane Personelinin Hizmet Sunmaya Hazır Görünmesi:* Kullanıcıların bilgiye erişim sırasında yaşadıkları sıkıntıların personel tarafından algılanarak giderilmesi hizmet kalitesi için son derece önemlidir.

- *Kütüphanede Çalışan Personelin Yetkinliği:* Kütüphaneci ve kütüphane personelinin yeterli bilgi ve donanıma sahipliği hizmet kalitesini artırmaktadır.

- *Kütüphane Personelinin Genel Tavrı ve Davranışları:* Kütüphane personelinin,

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: I20 * ID:52 K:108**

<http://www.akademikbakis.org>

kullanıcıların sorunlarını rahatça anlatabilecekleri tavırlara sahip olması hizmet kalitesini artırmaktadır.

- *Kütüphanenin Fiziksel Koşulları:* Kütüphanenin fiziksel ortamının kullanım açısından iyi düzenlenmiş olması hizmet kalitesini olumlu yönde etkilemektedir.

Hizmet kalitesinin ölçülmesi, verilen hizmetin etkinliğinin artırılması için oldukça gerekli bir araç olarak, yönetimin bilgiye dayalı karar vermesine yardımcı olacak istatistikî verilerin elde edilmesine katkı sağlar (IFLA, 2007: 139).

De Witte ve Geys'in (2011: 326) halk kütüphaneleri için bir verimlilik modeli oluşturmak adına yapmış oldukları çalışma sonuçları; halk kütüphanelerinde verimliliğin nüfusun varlığı ve yoğun olmasıyla ve yerel kaynakların büyük oranda kullanılmasıyla paralel bir yapı sergilediğini; ayrıca belediye başkanının kadın olmasının da kütüphane performansının yüksek olmasında önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışma sonucundan da anlaşılacağı üzere yerel yönetimde bayan egemenliğinin mevcudiyeti kütüphanelere daha fazla dikkat çekilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Topçu ve Yılmaz'ın (2012: 71) halk kütüphanelerinde kullanıcı memnuniyeti ve hizmet kalitesine yönelik gerçekleştirdikleri çalışma sonuçları; halk kütüphanelerinin hizmet kalitesinin genelde beğenildiğini ortaya koymaktadır.

Bu nedenle de halk kütüphanelerini harekete geçirecek talepten yoksun olmak, bu kurumların gelişiminin talep ile şekillenmesini engellemektedir. Bu bağlamda kullanıcı beklentilerinin artırılmasına ihtiyaç vardır ki, bu beklentiler arttıkça halk kütüphanelerinin gelişimi teşvik edilmiş olacaktır. Neticede Keynesyen iktisatçıların da kabul ettiği gibi her talep kendi arzını yaratacak; halk kütüphanelerinde hizmet kalitesi zorunlu olarak yükselecektir.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

4.1. Amaç

Bu çalışmada 7 bölgedeki toplam 81 ilin il halk kütüphanelerine ulaşarak; bu kütüphanelerin, bina mülkiyeti, personel, hizmet, koleksiyon ve kullanıcı profilleri açısından birbirleriyle karşılaştırılması ve bu şekilde bir verimlilik analizi yapılması amaçlanmıştır.

4.2. Kapsam

Bu amaç çerçevesinde 81 ilin halk kütüphanelerine anketler gönderilmiş ve elektronik posta yoluyla sürekli hatırlatma yapılarak anketlerin doldurulması istenmiştir. 6 aylık bir süreçte geri dönen anket sayısı 34 olmuştur.

4.3. Yöntem

Çalışmanın istatistiki anlamda güvenilirliği test edilerek (katılımcı sayısının mevcut sayıya göre yeterli olup olmadığı) yeterli

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

olduğu anlaşıldıktan sonra istatistiki yöntem uygulanmıştır.

Yapılan anket çalışmasında her bir soruya ait sayı ve yüzdeler tablo haline getirilerek sunulmuştur. Sorular ikişer ikişer 2 yönlü tablolar haline getirilerek ki-kare bağımsızlık testi uygulanmıştır.

4.4. Bulgular

Ankete katılan il halk kütüphanelerinin katılım sayı ve yüzdeleri ile mülkiyet durumları Şekil 1’de verilmiştir.

BÖLGELER	İLLER				MÜLKİYET									
	Mevcut		Katılan		Kültür ve Turizm Bakanlığı		İl İdareleri		Milli Eğitim Bakanlığı		Belediyeler		Vakıflar Genel Müdürlüğü	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ege	8	10	4	50	4	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Marmara	11	14	4	36	4	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Doğu Anadolu	14	17	6	42	5	83	1	17	-	-	-	-	-	-
Güneydoğu Anadolu	9	11	4	44	4	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Akdeniz	8	10	3	38	3	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Karadeniz	18	22	7	38	5	71	1	14,5	-	-	-	-	1	14,5
İç Anadolu	13	16	6	46	4	67	-	-	1	16,5	1	16,5	-	-
TOPLAM	81	100	34	42	29	85	2	6	1	3	1	3	1	3

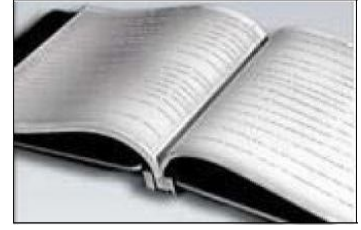
Şekil 1. Katılımcı İl Halk Kütüphanelerinin Bölgeler ve Bina Mülkiyetleri Açısından Görünümü

Anket çalışmasına toplam 34 il (%42) katılmıştır. Bölgeler bazında en çok katılım Ege Bölgesi’nde (%50) sağlanırken, en az katılım Marmara Bölgesi’nde (%36) olmuştur. Katılımcı illerde il halk kütüphanelerinin büyük bir bölümü (%85) Kültür ve Turizm Bakanlığı’na ait binalarda hizmet

vermektedir. Denilebilir ki; mülkiyet konusunda uygulanan politikalar bölgeden bölgeye farklılık göstermemektedir.

SPSS istatistik programında ki-kare bağımsızlık testi kullanılarak bölge ve bina mülkiyeti arasındaki bağımsızlık ilişkisi test edilmiş ve Şekil 2’de gösterilmiştir.

P=0,663			Mülkiyet		Toplam
	Bölgeler	Ege	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Diğer	
		Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Marmara	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0%
	Doğu Anadolu	Sayı	5	1	6
		%	83,3	16,7	100,0

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

Güneydoğu Anadolu	Sayı	4	0	4
	%	100,0	,0	100,0
Akdeniz	Sayı	3	0	3
	%	100,0	,0	100,0
Karadeniz	Sayı	5	2	7
	%	71,4	28,6	100,0
İç Anadolu	Sayı	4	2	6
	%	66,7	33,3	100,0
Toplam	Sayı	28	6	34
	%	82,4%	17,6	100,0

Şekil 2. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Bina Mülkiyeti Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin hangi bölgede yer aldığı, bina mülkiyetinin Kültür ve Turizm Bakanlığı'na ait olup olmamasından bağımsızdır ($P>0,1$). Diğer bir ifadeyle, Bakanlık her bölgedeki bina mülkiyetine aynı yaklaşım tarzını uygulamaktadır.

Kütüphane binalarının hizmet vermeye ve engelli vatandaşların kullanımına uygunluğu ile ulaşım kolaylığı açısından değerlendirilmesi Şekil 3'de verilmiştir.

BÖLGELER	Hizmet Verme Uygunluk				Engelli Vatandaş Kullanımına Uygunluk				Ulaşım Kolaylığı			
	Uygun		Uygun Değil		Uygun		Uygun Değil		Kolay		Kolay Değil	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ege	2	50	2	50	0	0	4	100	3	75	1	25
Marmara	1	25	3	75	0	0	4	100	2	50	2	50
Doğu Anadolu	3	50	3	50	1	17	5	83	6	100	0	0
Güneydoğu Anadolu	4	100	0	0	1	25	3	75	4	100	0	0
Akdeniz	2	67	1	33	1	33	2	67	2	67	1	33
Karadeniz	4	57	3	43	1	14	6	86	7	100	0	0
İç Anadolu	3	50	3	50	1	17	5	83	5	83	1	17
TOPLAM	19	56	15	44	5	15	29	85	29	85	5	15

Şekil 3. Kütüphanelerin Bina Özelliklerinin Hizmet ve Ulaşım açısından Değerlendirilmesi

Katılımcı kütüphanelerin %56'sının kütüphanecilik hizmeti vermeye uygun, %85'inin ulaşım imkânlarının kolay, %5'inin engelli vatandaşların kullanımına uygun olduğu söylenebilir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki il halk kütüphanelerinin hepsi katılımcılara göre kütüphanecilik hizmeti vermeye uygun olarak değerlendirilmiştir. Denilebilir ki;

kütüphane hangi bölgede yer alırsa alsın, engelli vatandaşların kullanımına uygun hizmet sunulmasında sıkıntı bulunmakla beraber, ulaşım ve standart hizmet verme konusunda çok büyük problemler yaşanmaktadır.

Ki-kare bağımsızlık testi kullanılarak bölge ve modern hizmet verilmesi

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

arasındaki bağımsızlık ilişkisi test edilmiş

ve Şekil 4’de gösterilmiştir.

P=0,534			Modern Hizmet Vermeye Uygunluk		Toplam
			Uygun	Uygun Değil	
Bölgeler	Ege	Sayı	2	2	4
		%	50,0	50,0	100,0
	Marmara	Sayı	1	3	4
		%	25,0	75,0	100,0
	Doğu Anadolu	Sayı	3	3	6
		%	50,0	50,0	100,0
	Güneydoğu Anadolu	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Akdeniz	Sayı	2	1	3
		%	66,7	33,3	100,0
	Karadeniz	Sayı	4	3	7
		%	57,1	42,9	100,0
	İç Anadolu	Sayı	3	3	6
		%	50,0	50,0	100,0
Toplam		Sayı	19	15	34
		%	55,9	44,1	100,0

Şekil 4. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Modern Hizmet Verilmesi Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanede modern hizmet verilip verilmemesinden bağımsızdır ($P>0,1$). Diğer bir ifadeyle, verilen hizmet konusunda bölgesel bazda gerçekleştirilen bir adaletsizlik bulunmamaktadır.

Ankete katılan il halk kütüphanelerinin istihdam ettikleri personel açısından değerlendirilme sonuçları Şekil 5’de düzenlenmiştir.

Personel Sayısı (Kişi)		BÖLGELER													
		Ege		Marmara		Doğu Anadolu		Güneydoğu Anadolu		Akdeniz		Karadeniz		İç Anadolu	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kütüphaneci	1	2	50	0	0	2	33	1	25	0	0	1	14	0	0
	2	1	25	3	75	1	17	0	0	1	33	3	43	3	50
	3	1	25	1	25	3	50	2	50	2	67	3	43	3	50
	4	0	0	0	0	0	0	1	25	0	0	0	0	0	0
	TOPLAM	4	100	4	100	6	100	4	100	3	100	7	100	6	100
Memur	1-3	1	25	1	25	2	33	1	25	1	33	2	28	1	17
	4-5	1	25	2	50	3	50	0	0	0	0	2	28	0	0
	5’den Fazla	2	50	1	25	1	17	3	75	2	67	3	44	5	83
	TOPLAM	4	100	4	100	6	100	4	100	3	100	7	100	6	100
DÖS İM Jecisi	1	1	25	0	0	3	50	2	50	1	33	3	44	2	33
	2	2	50	1	25	1	17	2	50	0	0	1	14	3	50
	3	0	0	2	50	1	17	0	0	2	67	2	28	0	0

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

	3'den Fazla	1	25	1	25	1	16	0	0	0	100	1	14	1	17
	TOPLAM	4	100	4	100	6	100	4	100	3	100	7	100	6	100

Şekil 5. Katılımcı Kütüphanelerde İstihdam Edilen Personelin Özelliklerine Göre Dağılımı

Kütüphaneci istihdamında en avantajlı bölgelerin Akdeniz, Doğu, Güneydoğu ve İç Anadolu bölgesi olduğu görülmektedir. Memur istihdamı açısından en kötü durumda olan bölgeler Doğu Anadolu ve Akdeniz olurken, en iyi durumdaki bölge İç Anadolu olarak ortaya çıkmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü (DÖSİM) işçisi istihdamı açısından en şanssız bölgeler Doğu ve Güneydoğu Anadolu olurken; en şanslı bölgeler ise, Ege ve

Marmara olarak tespit edilmiştir. Sonuç itibarıyla, Türkiye genelinde il halk kütüphanelerinde istihdam edilen kütüphaneci sayısı düşükken, memur sayısı fazladır. Bu sonuca bakarak kütüphanecilik mezunlarının halk kütüphanelerinde çalışma konusunda çok gönüllü olmadıkları söylenebilir.

Ki-kare bağımsızlık testi kullanılarak bölge ve personel sayısının yeterliliği arasındaki bağımsızlık ilişkisi test edilmiş ve Şekil 6'da gösterilmiştir.

P=0,747			Kütüphanedeki Personel Sayısının Yeterliliği		Toplam
			Yeterli	Yeterli Değil	
Bölgeler	Ege	Sayı	0	4	4
		%	,0%	100,0%	100,0%
	Marmara	Sayı	2	2	4
		%	50,0%	50,0%	100,0%
	Doğu Anadolu	Sayı	2	4	6
		%	33,3%	66,7%	100,0%
	Güneydoğu Anadolu	Sayı	1	3	4
		%	25,0%	75,0%	100,0%
	Akdeniz	Sayı	1	2	3
		%	33,3%	66,7%	100,0%

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

Karadeniz	Sayı	1	6	7
	%	14,3%	85,7%	100,0%
İç Anadolu	Sayı	2	4	6
	%	33,3%	66,7%	100,0%
Toplam	Sayı	9	25	34
	%	26,5%	73,5%	100,0%

Şekil 6. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Personel Sayısının Yeterliliği Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanede çalışan personel sayısının yeterli olup olmamasından bağımsızdır ($P>0,1$). Bölgelerin kütüphanelerde çalışan

personel sayısı üzerinde herhangi bir fark yaratma etkisi görülmemektedir.

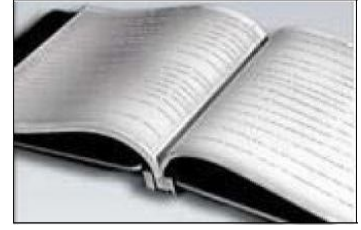
Şekil 7’de katılımcı kütüphaneler vermekte oldukları hizmetler açısından değerlendirilmiştir.

BÖLGELER		HİZMETLER										TOPLAM	
		Ödünç Verme	Danışma	İnternet Erişim	Engelli Hizmetleri	Gezici Kütüphane	Okul Öncesi Eğitim	Çoklu Ortam	Kültürel Aktiviteler	Fotokopi	Koleksiyon Tarama Terminali	Sayı	%
Ege	Sayı %	4 100	4 100	4 100	2 50	3 75	1 25	2 50	4 100	2 50	2 50	28	70
Marmara	Sayı %	4 100	4 100	4 100	2 50	3 75	1 25	0 0	1 25	4 100	3 75	26	65
Doğu Anadolu	Sayı %	6 100	6 100	6 100	0 0	1 17	2 34	0 0	5 85	3 50	1 17	30	50
G. Doğu Anadolu	Sayı %	4 100	4 100	4 100	2 50	3 75	1 25	1 25	3 75	3 75	3 75	28	70
Akdeniz	Sayı %	3 100	3 100	3 100	3 100	3 100	2 67	1 33	3 100	3 100	3 100	27	90
Karadeniz	Sayı %	7 100	7 100	7 100	4 57	4 57	2 29	1 14	7 100	3 43	5 71	47	67
İç Anadolu	Sayı %	6 100	6 100	6 100	3 50	1 17	1 17	1 17	4 67	5 83	5 83	38	63
TOPLAM	Sayı %	34 100	34 100	34 100	16 47	18 53	10 29	6 18	27 80	23 68	22 65	-	-

Şekil 7. Katılımcı Kütüphanelerin Verdikleri Hizmetler Açısından Görünümü

Katılımcı kütüphanelerin hepsinde ödünç, danışma ve internet erişim hizmetleri verilmektedir. Okul öncesi eğitim (%29) ve çoklu ortam hizmetleri (%18) konusunda genel olarak bir eksiklik olduğu gözlenmektedir. Verilen ve değerlendirilen

hizmetler açısından en iyi kütüphanelerin Akdeniz Bölgesi’nde yer aldığı söylenebilir. En yetersiz düzeyde hizmet verilen kütüphaneler ise, Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer almaktadır. Ülkenin doğusuna doğru gidildikçe, kütüphanelerin

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

teknolojik ağırlıklı hizmetleri verme konusunda yetersiz kaldığı; batıda ise, okul öncesi eğitime yönelik hizmetlerin zayıf olduğu gözlenmektedir. Her iki durumun da halkın kültür ve eğitim düzeyinden kaynaklandığı düşünülebilir. Doğu'daki insanlar teknolojiyi çok iyi tanımamakta ve talep etmemekte; batıdaki insanlar da zaten çocuklarını okul öncesi eğitim için okul ve

kreşlere göndermekte, halk kütüphanelerine ihtiyaç duymamaktadır.

Kütüphanelerin bölgesi ve verilen hizmetler arasındaki bağımsızlık ilişkileri Şekil 8, 9, 10 ve 11'de gösterilmiştir. Bu hizmetler gezici kütüphane, engellilere yönelik hizmetler, okul öncesi eğitim hizmeti, kültürel ve sosyal etkinlik düzenlenmesi alt başlıklarından oluşmaktadır.

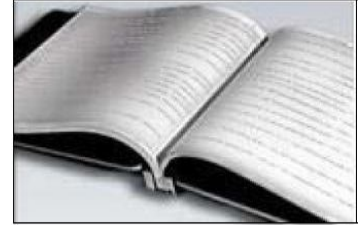
P=0,077			Gezici Kütüphane Hizmeti		Toplam
			Veriliyor	Verilmiyor	
Bölgeler	Ege	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Marmara	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Doğu Anadolu	Sayı	1	5	6
		%	16,7	83,3	100,0
	Güneydoğu Anadolu	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Akdeniz	Sayı	3	0	3
		%	100,0	,0	100,0
	Karadeniz	Sayı	4	3	7
		%	57,1	42,9	100,0
	İç Anadolu	Sayı	1	5	6
		%	16,7	83,3	100,0
Toplam		Sayı	18	16	34
		%	52,9	47,1	100,0

Şekil 8. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Gezici Kütüphane Hizmeti Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin yer aldığı bölge, gezici kütüphane hizmetinin verilip verilmemesinden bağımsız değildir (P<0,1). Gezici kütüphane uygulamaları

bölgesel bazda farklılıklar göstermektedir. Bunda bölgenin coğrafik konumunun ve ulaşım özelliklerinin etkili olabileceği düşünülebilir.

P=0,170			Engellilere Yönelik Hizmet		Toplam
			Veriliyor	Verilmiyor	
Bölgeler	Ege	Sayı	2	2	4

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

	%	50,0	50,0	100,0
Marmara	Sayı	2	2	4
	%	50,0	50,0	100,0
Doğu Anadolu	Sayı	0	6	6
	%	,0	100,0	100,0
Güneydoğu Anadolu	Sayı	2	2	4
	%	50,0	50,0	100,0
Akdeniz	Sayı	3	0	3
	%	100,0	,0	100,0
Karadeniz	Sayı	4	3	7
	%	57,1	42,9	100,0
İç Anadolu	Sayı	3	3	6
	%	50,0	50,0	100,0
Toplam	Sayı	16	18	34
	%	47,1	52,9	100,0

Şekil 9. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Engellilere Yönelik Hizmet Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanelerde engellilere yönelik hizmet verilir verilmemesinden bağımsızdır ($P>0,1$). Kütüphanenin yer aldığı bölge engellilere verilen hizmeti etkilememektedir. Tablo 3'den elde edilen sonuçlarda kütüphanelerin %85'inin

engelli vatandaşların kullanımına uygun olmadığı yönünde bulgulara yer verildiği için; tüm bölgelerde engellilere yönelik hizmet yetersizliği dikkat çekmekte ve bu durum bölgeler arasında engelli hizmetleri ile ilgili hizmet farklılıklarının ortaya çıkmasını engellemektedir.

P=0,149		Okul Öncesi Eğitimi		Toplam	
		Veriliyor	Verilmiyor		
Bölgeler	Ege	Sayı	1	3	4
		%	25,0	75,0	100,0
Marmara	Sayı	0	4	4	
	%	,0	100,0	100,0	
Doğu Anadolu	Sayı	2	4	6	
	%	33,3	66,7	100,0	
Güneydoğu Anadolu	Sayı	1	3	4	
	%	25,0	75,0	100,0	
Akdeniz	Sayı	3	0	3	
	%	100,0	,0	100,0	
Karadeniz	Sayı	2	5	7	
	%	28,6	71,4	100,0	
İç Anadolu	Sayı	1	5	6	
	%	16,7	83,3	100,0	
Toplam	Sayı	10	24	34	
	%	29,4	70,6	100,0	

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

Şekil 10. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Okul Öncesi Eğitimi Hizmeti Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanelerde okul öncesi eğitim hizmeti verilip verilmemesinden bağımsızdır

($P>0,1$). Kütüphanelerde okul öncesi eğitim verilip verilmemesi, kütüphanenin yer aldığı bölgeden etkilenmemektedir.

P=0,072			Kültürel ve Sosyal Etkinlik		Toplam
			Düzenleniyor	Düzenlenmiyor	
Bölgeler	Ege	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Marmara	Sayı	1	3	4
		%	25,0	75,0	100,0
	Doğu Anadolu	Sayı	5	1	6
		%	83,3	16,7	100,0
	Güneydoğu Anadolu	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Akdeniz	Sayı	3	0	3
		%	100,0	,0	100,0
	Karadeniz	Sayı	7	0	7
		%	100,0	,0	100,0
	İç Anadolu	Sayı	4	2	6
		%	66,7	33,3	100,0
Total		Sayı	27	7	34
		%	79,4	20,6	100,0

Şekil 11. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ile Kültürel ve Sosyal Etkinlik Düzenlenmesi Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanelerde kültürel ve sosyal etkinlikler düzenlenip düzenlenmemesinden bağımsız değildir ($P<0,1$). Kültürel ve sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, kütüphanenin yer aldığı bölgeden etkilenmektedir.

Şekil 12’de katılımcı kütüphanelerden yararlanılma sayısı ve sıklıkları değerlendirilmiştir.

BÖLGELER	Kütüphanelerden Bir Günde Yararlanan Sayısı				Kapasitenin Üzerinde Kullanıcının Kütüphanelerden Yararlanma İsteği				Kapasitenin Üzerinde Kullanıcının Kütüphanelerden Yararlanma İsteği Sıklığı					
	50’den az		50-75 Arası		Yararlanan		Yararlanmayan		Haftada 1		Haftada 2		Ayda 1	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ege	0	0	4	100	3	75	1	25	1	33	2	67	0	0
Marmara	3	75	1	25	0	0	4	100	0	0	0	0	0	0
Doğu	2	33	4	67	5	83	1	17	0	0	4	80	1	20

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

Anadolu														
Güneydoğu Anadolu	1	25	3	75	3	75	1	25	2	67	1	33	0	0
Akdeniz	1	33	2	67	1	33	2	67	0	0	0	0	1	100
Karadeniz	2	29	5	71	2	29	5	71	1	50	1	50	0	0
İç Anadolu	1	17	5	83	6	100	0	0	2	33	2	33	2	33
TOPLAM	10	29	24	71	20	59	14	41	6	30	10	50	4	20

Şekil 12. Kütüphanelerden Bir Gün İçerisinde Yararlanma Sayıları ve Yararlanılma Sıklıkları

Katılımcı kütüphanelerin %29’unda 1 gün boyunca 50’den az sayıda kullanıcının kütüphanelerden yararlandığı, kütüphanelerin %71’inde de yararlanan kişi sayısının 50-75 kişi arasında olduğu görülmektedir. Katılımcı kütüphanelerin %59’unda, kullanıcıların kütüphanelerin kapasitesinden fazla kullanım talebiyle karşılaşıldığı kütüphanelerden en yüksek oranda yararlanan kullanıcılar ise, sırasıyla Ege (%100), İç Anadolu (%83) ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde (%75) iken; en az kütüphane kullanımına

Marmara Bölgesi’nde (%75) rastlandığı tespit edilmiştir. En sık şekilde kapasitenin üzerinde kullanım talebiyle karşılaşılan kütüphaneler Güneydoğu Anadolu’da (%67) bulunmaktadır. Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin daha yoğun kullanıcı potansiyeline sahip olduğu da gözlenmektedir.

Ki-kare bağımsızlık testi kullanılarak bölge ve kullanıcı sayısı ve daha fazla sayıda kullanıcının yararlanma isteği arasındaki bağımsızlık ilişkisi test edilmiş ve Şekil 13 ve 14’de gösterilmiştir.

P=0,396	Yararlanan Kullanıcı Sayısı		Toplam
	100’den az	100’den fazla	
Bölgeler Ege	Sayı	0	4
	%	,0	100,0
Marmara	Sayı	3	1
	%	75,0	25,0
Doğu Anadolu	Sayı	2	4
	%	33,3	66,7
Güneydoğu Anadolu	Sayı	1	3
	%	25,0	75,0
Akdeniz	Sayı	1	2
	%	33,3	66,7
Karadeniz	Sayı	2	5
	%	28,6	71,4
İç Anadolu	Sayı	1	5
	%	16,7	83,3
Toplam	Sayı	10	24
	%	29,4	70,6

Şekil 13. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Kullanıcı Sayısı Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanelerden yararlanan sayısının az ya da çok olmasından bağımsızdır ($P>0,1$).

Mevcut kullanıcı sayısı ile kütüphanenin yer aldığı bölge arasında herhangi bir etkileşim bulunmamaktadır.

P=0,015			Daha Fazla Sayıda Kullanıcının Yararlanma İsteği		Toplam
			İstiyor	İstemiyor	
Bölge	Ege	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Marmara	Sayı t	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	Doğu Anadolu	Sayı	5	1	6
		%	83,3	16,7	100,0
	Güneydoğu Anadolu	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Akdeniz	Sayı	1	2	3
		%	33,3	66,7	100,0
	Karadeniz	Sayı	2	5	7
		%	28,6	71,4	100,0
	İç Anadolu	Sayı	6	0	6
		%	100,0	,0	100,0
Total		Sayı	20	14	34
		%	58,8	41,2	100,0

Şekil 14. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Kütüphanelerden Daha Fazla Sayıda Kullanıcının Yararlanma İsteği Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

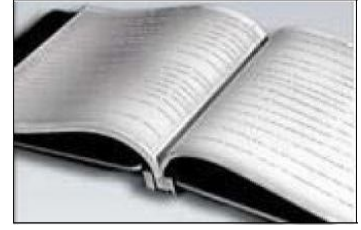
Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanelerden daha fazla sayıda kullanıcının yararlanıp yararlanmama isteğinden bağımsız değildir ($P<0,1$). Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanelerden yararlanmak isteyip de yararlanamayan potansiyel kullanıcı sayısı üzerinde etkili bir rol oynamaktadır.

Şekil 13 ve 14'ün ortaya koyduğu sonuçlar ilk bakışta birbiriyle çelişkili gibi görünmekle birlikte, Şekil 13

kütüphanelerden yararlanmakta olan mevcut kullanıcılar arasında bölgesel bazda farklılık olmadığını ortaya koyarken; Şekil 14 kütüphanelerden yararlanmak isteyip de yararlanamayan potansiyel kullanıcılar arasında bölgesel içerikli farklılıklar olduğunu ifade etmektedir.

Şekil 15'de katılımcı kütüphanelerin koleksiyon yapıları değerlendirilmiştir.

	Kayıtlı Kitap Sayısı		Kitap Dağılımı		Görsel-İşitsel Materyal	
	50 000'den	50 000'den	Çocuk	Yetişkin	100 000'den	100 000'den

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

BÖLGELER	Az		Fazla		Kitapları Fazla		Kitapları Fazla		Az		Fazla	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ege	2	50	2	50	0	0	4	100	1	25	3	75
Marmara	3	75	1	25	0	0	4	100	2	50	2	50
Doğu Anadolu	4	67	2	33	0	0	6	100	2	33	4	67
Güneydoğu Anadolu	4	100	0	0	0	0	4	100	2	50	2	50
Akdeniz	2	67	1	33	0	0	3	100	2	67	1	33
Karadeniz	4	57	3	43	0	0	7	100	2	29	5	71
İç Anadolu	3	50	3	50	0	0	6	100	2	33	4	67
TOPLAM	22	65	12	35	0	0	34	100	13	38	21	62

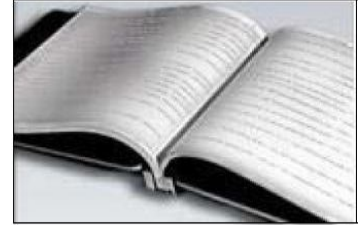
Şekil 15. Katılımcı Kütüphanelerin Koleksiyonlarına Ait Veriler

Kayıtlı kitap sayısının en az olduğu bölgenin Güneydoğu Anadolu (%100) olduğu görülmektedir. Katılımcı kütüphanelerin hepsinde yetişkin kitaplarının sayısı çocuk kitaplarına oranla daha fazla bulunmuştur. Kayıtlı kitaplar ağırlıklı olarak yetişkin kullanıcılara hitap etmektedir. Görsel ve işitsel materyal sayısının Ege (%75) ve Karadeniz Bölgeleri'nde (%71) daha fazla olduğu

görülmektedir. Kullanıcı sayısının Güneydoğu'da çok olmasına rağmen, koleksiyon açısından yetersizliği aşılması gereken bir problem olarak değerlendirilmelidir.

Ki-kare bağımsızlık testi kullanılarak bölge ve kütüphanelerdeki koleksiyon sayısı arasındaki bağımsızlık ilişkisi test edilmiş ve Şekil 16'da gösterilmiştir.

P=0,743			Koleksiyon Sayısı		Toplam
			50.000'den az	50.000'den fazla	
Bölge	Ege	Sayı	2	2	4
		%	50,0	50,0	100,0
	Marmara	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Doğu Anadolu	Sayı	4	2	6
		%	66,7	33,3	100,0
	Güneydoğu Anadolu	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Akdeniz	Sayı	2	1	3
		%	66,7	33,3	100,0
	Karadeniz	Sayı	4	3	7
		%	57,1	42,9	100,0
	İç Anadolu	Sayı	3	3	6
		%	50,0	50,0	100,0
Toplam		Sayı	22	12	34
		%	64,7	35,3	100,0

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

Şekil 16. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Kütüphanelerdeki Koleksiyon Sayısı Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanelerdeki koleksiyon sayısının az ya da çok olmasından bağımsızdır ($P>0,1$). Kütüphanelerin sahip olduğu koleksiyon miktarı, bölgeler arasında farklılıklar göstermemektedir. Bu durum uygulamadaki adalet anlayışının bir göstergesi olarak düşünülebilir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan kütüphanelerin koleksiyon yetersizliği ise;

Güneydoğu Anadolu halkının kütüphanelere olan ilgisinin yoğunluğundan kaynaklandığı için, bu iki durum arasındaki ilişki bir çelişki olarak değerlendirilmemelidir.

Şekil 17 katılımcı kütüphanelerin koleksiyonlarını oluşturmada Kültür ve Turizm Bakanlığı ile ilişkilerini incelemek amacıyla oluşturulmuştur.

BÖLGELER	Koleksiyon Oluşturmada Müdürlerin Talebine Yer Veriliyor				Koleksiyon Oluşturmada Müdürlerin Talebine Yer Veriyor				Koleksiyonda Bulunan Eserler Kullanıcı İhtiyaçlarına Cevap Veriyor			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ege	4	100	0	0	4	100	0	0	3	75	1	25
Marmara	4	100	0	0	4	100	0	0	3	75	1	25
Doğu Anadolu	6	100	0	0	6	100	0	0	6	100	0	0
Güneydoğu Anadolu	4	100	0	0	4	100	0	0	1	25	3	75
Akdeniz	3	100	0	0	3	100	0	0	2	67	1	33
Karadeniz	7	100	0	0	7	100	0	0	6	86	1	14
İç Anadolu	6	100	0	0	6	100	0	0	5	83	1	17
TOPLAM	34	100	0	0	34	100	0	0	26	76	8	24

Şekil 17. Kütüphanelerde Koleksiyon Oluşturulmasında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Rolü

Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyon oluşturulmasında kütüphane müdürlerinin taleplerini dikkate almakta, kütüphane müdürleri de kullanıcıların taleplerinden yararlanmaktadır. Koleksiyon oluşturmadaki bu özgürlüğe rağmen koleksiyonda yer alan eserler ancak %76 oranında kullanıcı ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Bu durum kullanıcıların ve kütüphane yönetiminin öngörü eksikliği ve

Toplam Kalite Yönetimi konusundaki bilgi

yetersizlikleri ile açıklanabilir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi, kütüphanelerindeki koleksiyonun büyük oranda kullanıcı ihtiyaçlarına cevap vermediğini belirtmektedir. Böyle bir sonuç bölgedeki yoğun kullanıcı talebi düşünüldüğünde oldukça doğaldır.

Şekil 18'de katılımcı kütüphanelerin üyelerine dair bazı demografik özellikleri değerlendirilmektedir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

BÖLGELER	Mevcut Üye				Kullanıcıların Ağırlıklı Cinsiyet Dağılımı				Kullanıcıların Çocuk-Yetişkin Dağılımı			
	2000'den Az		2000'den Fazla		Kadın		Erkek		Çocuk		Yetişkin	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ege	0	0	4	100	3	75	1	25	2	50	2	50
Marmara	3	75	1	25	4	100	0	0	3	75	1	25
Doğu Anadolu	3	50	3	50	5	83	1	17	4	67	2	33
Güneydoğu Anadolu	3	75	1	25	2	50	2	50	2	50	2	50
Akdeniz	1	33	2	67	2	67	1	33	0	0	3	100
Karadeniz	5	71	2	29	6	86	1	14	2	29	5	71
İç Anadolu	2	33	4	67	6	100	0	0	4	67	2	33
TOPLAM	17	50	17	50	28	82	6	18	17	50	17	50

Şekil 18. Kütüphane Kullanıcılarının Bazı Demografik Özellikleri

Kütüphaneleri ağırlıklı olarak kadınların kullandığı (yaklaşık %82); çocuk-yetişkin kullanıcı dağılımının ise, aynı oranda (%50) olduğu görülmektedir. Bölgeler arasında genel anlamda çok büyük farklılıklar olmasa da Ege Bölgesi'ndeki kütüphanelerde üye sayısının daha fazla olduğu, Marmara ve İç Anadolu bölgelerinde yer alan kütüphanelerin tamamında üyelerin ağırlıklı olarak kadınlardan oluştuğu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan erkeklerin ise, diğer

bölgelere kıyasla daha yüksek oranda kütüphanelere üye oldukları görülmektedir. Bu anlamda, kadınların kütüphaneleri kullanım yoğunluğu ülkenin kalkınma politikalarında iyi bir şekilde değerlendirilebilir.

Ki-kare Bağımsızlık Testi kullanılarak bölge ve kütüphanelerin üye sayıları koleksiyon sayısı ve kütüphane üyelerinin cinsiyetleri arasındaki bağımsızlık ilişkisi test edilmiş ve Şekil 19 ve 20'de gösterilmiştir.

P=0,030			Üye Sayısı		Toplam
			2.000'den Az	2.000'den Fazla	
Bölgeler	Ege	Sayı	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	Marmara	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Doğu Anadolu	Sayı	3	3	6
		%	50,0	50,0	100,0
	Güneydoğu Anadolu	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Akdeniz	Sayı	0	3	3
		%	,0	100,0	100,0
	Karadeniz	Sayı	5	2	7
		%	71,4	28,6	100,0
	İç Anadolu	Sayı	2	4	6

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

	%	33,3	66,7	100,0
Toplam	Sayı	17	17	34
	%	50,0	50,0	100,0

Şekil 19. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Kütüphanelerin Üye Sayıları Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphanelerin üye sayılarının az ya da çok olmasından bağımsız değildir ($P<0,1$). Kütüphanelere üyelik kullanıcıların bulunduğu bölgeden etkilenmektedir. Bu durum büyük olasılıkla bölgelerin coğrafik, sosyolojik, kültürel ve ekonomik

özellikleri arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Çünkü değerlendirilen anketlerde bakanlık nezdinde farklı bölgelere farklı uygulamalar gerçekleştirildiğine dair yöneticilerden gelen herhangi bir şikayete rastlanmamaktadır.

P=0,453			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Bölgeler	Ege	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Marmara	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Doğu Anadolu	Sayı	5	1	6
		%	83,3	16,7	100,0
	Güneydoğu Anadolu	Sayı	2	2	4
		%	50,0	50,0	100,0
	Akdeniz	Sayı	2	1	3
		%	66,7	33,3	100,0
	Karadeniz	Sayı	6	1	7
		%	85,7	14,3	100,0
	İç Anadolu	Sayı	6	0	6
		%	100,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	28	6	34
		%	82,4	17,6	100,0

Şekil 20. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Kütüphane Üyelerinin Cinsiyetleri Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kütüphane üyelerinin ağırlıklı olarak kadın ya da erkek olmasından bağımsızdır ($P>0,1$). Bölgesel farklılıklar üyelerin cinsiyetlerini etkilememektedir.

Şekil 21’de kütüphanelere üye olanların kütüphanelerden yararlanma sıklıkları ve yararlanma amaçları değerlendirilmiştir.

	Üyelerin Kütüphanelerden Yararlanma Sıklığı	Kütüphanelerden Yararlanma Amaçları				
		Araştırma	Ders	Gazete-	İnternette	Ödünç

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

Bölgeler	Çok Sık		Sık		Nadiren		Yapma		Çalışma		Dergi Okuma		Yararlanma		Kitap Alma	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ege	1	25	3	75	0	0	4	100	4	100	2	50	4	100	4	100
Marmara	0	0	2	50	2	50	0	0	1	25	0	0	2	50	4	100
Doğu Anadolu	2	33	3	50	1	17	3	50	4	14	1	17	6	100	5	83
G.Doğu Anadolu	1	25	2	50	1	25	3	75	4	100	3	75	4	100	4	100
Akdeniz	0	0	3	100	0	0	1	33	2	67	1	33	2	67	3	100
Karadeniz	0	0	6	86	1	14	5	71	6	86	4	57	5	71	7	100
İç Anadolu	3	50	3	50	0	0	3	50	3	50	1	17	4	67	5	83
TOPLAM	7	21	22	65	5	14	19	63	24	71	12	35	27	79	32	94

Şekil 21. Kütüphanelerin Kullanım Amaçları ve Kullanım Sıklığı

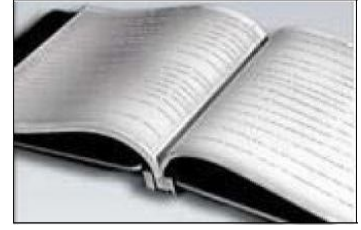
Kütüphane üyelerinin %65'inin sıkça, %21'inin çok sık, %14'ünün ise nadiren kütüphanelerden yararlandığı görülmektedir. Üyelerin kütüphanelere geliş amaçları çoğunlukla ödünç kitap alma (%94), internetten yararlanma (%79) ve ders çalışma amaçlı (%71) olmaktadır. Ege Bölgesi'ndeki kütüphane kullanıcıları ise gazete-dergi okuma amacı hariç; araştırma yapmak, ders çalışmak, internetten yararlanmak ve ödünç kitap almak amacıyla kütüphanelere gelmektedirler. En çok gazete-dergi okuma amaçlı kütüphane kullanımına Güneydoğu

Anadolu Bölgesi'nde (%75) rastlanmaktadır. Denilebilir ki, kütüphane kullanıcıları hâlâ kütüphanelerde klasik hizmetlerin verilmeye devam ettiğini düşünmekte ve kullanımlarını bu şekilde sürdürmektedir. Kullanıcılar verilmekte olan ve verilebilecek hizmetlerin pek farkında değildir.

Şekil 22, kütüphane kullanıcılarının memnuniyetlerini sorgulamak ve bu memnuniyetin kütüphaneler tarafından hangi yollarla öğrenildiğini tespit etmek amacıyla düzenlenmiştir.

BÖLGELER	Kullanıcıların Verilen Hizmetten Memnuniyeti				Kullanıcıların Memnuniyetini Değerlendirme Kriterleri					
	Memnunlar		Memnun Değiller		Anket		Kişisel Bildirim		Şikâyet Kutusu	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ege	4	100	0	0	0	0	3	75	1	25
Marmara	3	75	1	25	0	0	4	100	0	0
Doğu Anadolu	5	83	1	17	0	0	6	100	0	0
Güneydoğu Anadolu	4	100	0	0	0	0	4	100	0	0
Akdeniz	1	33	2	67	0	0	2	67	1	33
Karadeniz	6	86	1	14	0	0	7	100	0	0
İç Anadolu	4	67	2	33	1	17	4	66	1	17
TOPLAM	27	79	7	21	1	3	30	88	3	9

Şekil 22. Kullanıcıların Memnuniyet Düzeyleri ve Bunun Ölçülme Yolları

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

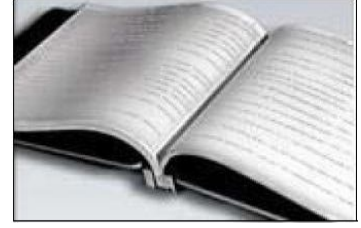
Kullanıcıların %79'unun kütüphanelerde verilen hizmetlerden memnun olduğu, görülmektedir. Memnuniyet derecesinin ölçülmesinde en çok tercih edilen yöntem kişisel bildirimler olmaktadır. Güneydoğu Anadolu ve Ege Bölgesi kütüphane kullanıcılarının tamamı verilen hizmetlerden memnundur. Bu memnuniyet değerlendirilen 4 kategori (bina, personel, hizmet ve koleksiyon) için ortak bir sonucu ortaya koymaktadır. Kütüphane kullanıcılarının memnuniyetlerinin ölçülmesinde anket yoluyla geri dönüşüm almayı amaçlayan tek kütüphane İç Anadolu Bölgesi'ndedir. Şikâyet kutusu ile memnuniyet ölçümü düşük oranlarda

gerçekleşmektedir. Kütüphanelerde verilen hizmetin memnuniyet ölçümünün yapılmasında en iyi yolun kullanıcılara uygulanacak anketler ile gerçekleştirileceği düşünüldüğünde, kütüphanelerin bu ölçüme pek sıcak bakmamaları düşündürücüdür. Kullanıcı memnuniyetinin daha doğru bir şekilde ölçülendirilebilmesi için ilgili bakanlıkça bazı yapılandırmalara ve bilgilendirilmelere gidilmesinin faydalı olacağı düşünülebilir.

Bölge ve kullanıcı memnuniyeti arasındaki bağımsızlık ilişkisi Şekil 23'de gösterilmiştir.

P=0,336			Verilen Hizmetten Memnuniyet		Toplam
			Memnun	Memnun Değil	
Bölgeler	Ege	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Marmara	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	Doğu Anadolu	Sayı	5	1	6
		%	83,3	16,7	100,0
	Güneydoğu Anadolu	Sayı	4	0	4
		%	100,0	,0	100,0
	Akdeniz	Sayı	1	2	3
		%	33,3	66,7	100,0
	Karadeniz	Sayı	6	1	7
		%	85,7	14,3	100,0
	İç Anadolu	Sayı	4	2	6
		%	66,7	33,3	100,0
Toplam		Sayı	27	7	34
		%	79,4	20,6	100,0

Şekil 23. Kütüphanenin Yer Aldığı Bölge ve Kullanıcı Memnuniyeti Arasındaki Bağımsızlık İlişkisi

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 * ID:52 K:108**

<http://www.akademikbakis.org>

Kütüphanenin yer aldığı bölge, kullanıcıların kütüphane hizmetlerinden memnun olup olmamalarından bağımsızdır ($P>0,1$). Kullanıcıların kütüphanelerden memnuniyet düzeyleri bölgesel farklılıklardan etkilenmemektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplam 81 il halk kütüphanesinden 34'ünün katılımının sağlandığı çalışmada, en büyük katılım Ege Bölgesi'nden (%50), en az katılım Marmara Bölgesi'nden (%36) elde edilmiştir.

Katılımcı kütüphanelerin yaklaşık %85'lik kısmının mülkiyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'na aittir.

Güneydoğu Anadolu kütüphaneleri, kütüphanecilik hizmeti vermeye uygun olarak değerlendirilmekte ve kapasitesinden fazla talep görmektedir. Fakat buna rağmen kayıtlı kitap sayısının en az olduğu bölge yine bu bölgedir. Bakanlığın ve bu bölgede görev yapan yerel yöneticilerin kütüphanelerle ilgili konulara biraz daha özenle eğilmeleri gerektiği oldukça açıktır. Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki kütüphanelerde ise, kütüphane yöneticileri mevcut koleksiyonlarının yeterliliğinden bahsetmektedir. Bu durum, bu bölgede kütüphanelere olan ilginin azlığı ile açıklanabilir. Bölgedeki okur-yazarlık oranı incelenerek, diğer bölgelerle kıyaslanacak olursa bu ilgisizliğin gerekçelerine ulaşılabilir.

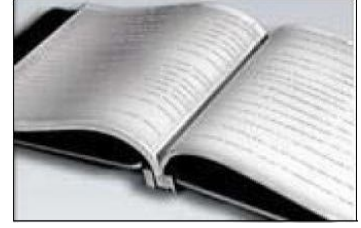
Kütüphaneci istihdamı açısından Akdeniz, Doğu, Güneydoğu ve İç Anadolu bölgeleri; memur açısından İç Anadolu Bölgesi en avantajlı bölgelerdir. Görsel ve İşitsel materyal açısından en zengin kütüphaneler ise, Ege ve Karadeniz'de; en yetersiz kütüphaneler Akdeniz ve Marmara bölgesinde yer almaktadır.

Kütüphanelere üye olanların ağırlıklı olarak kadınlar olduğu; en çok üyeye sahip kütüphanelerin Ege Bölgesi'nde yer aldığı ve en çok erkek kullanıcının Güneydoğu Anadolu'da bulunduğu görülmektedir.

Kütüphaneler Güneydoğu'da yaygın olarak gazete-dergi okuma amaçlı kullanılmaktadır. Güneydoğu Anadolu halkının gelir düzeylerinin düşüklüğü düşünüldüğünde, kütüphanelerin bu hizmetlerinden yoğun olarak yararlanmak istemelerinin sebebi de anlaşılabilir.

Tüm katılımcı kütüphane yöneticileri verdikleri hizmetin adil olduğunu; kütüphanelerinde yetişkinlere yönelik kitap sayısının fazla olduğunu; kütüphanelerinin ulaşım açısından uygun yerlerde bulunduğunu; ödünç verme, internetten yararlanma ve ders çalışma amaçlı kullanımın yoğun olduğunu; koleksiyon oluşturmada Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kütüphane müdürlerinin talebine, kendilerinin de kullanıcıların talebine göre hareket ettiklerini belirtmektedirler.

Anketlerin SPSS istatistik programı kullanılarak ki-kare testi ile

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 * ID:52 K:108**

<http://www.akademikbakis.org>

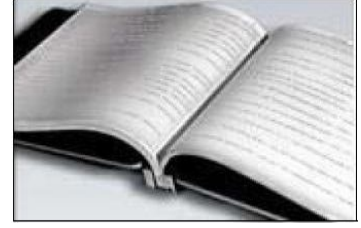
değerlendirilmesi sonucunda, kütüphanelerin yer aldıkları coğrafi bölgelerin kütüphanelerdeki bazı özelliklerin varlığı ya da yokluğundan bağımsız olup olmadığı ölçülmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Kütüphanelerin yer aldığı coğrafi bölgeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın mülkiyet politikalarını, kütüphanelerde verilen hizmeti, kütüphanelerde çalışan personel sayısını, kütüphanelerde engellilere yönelik hizmeti, kütüphanelerde okul öncesi eğitim hizmeti verilmesini, kütüphanelerden yararlanan kullanıcı sayısını, kütüphanelerin koleksiyon sayılarını, kütüphanelere üye olanların cinsiyetlerini, kütüphane üyelerinin memnuniyetlerini etkilememekte ve bunlardan etkilenmemektedir. Kullanıcı memnuniyetinin bu faktörlerden bağımsız olmasında, genel olarak kullanıcıların azlığının rolü olduğu düşünülebilir.

Buna karşılık kütüphanelerin yer aldığı coğrafi bölgeler, kütüphanelerin mevcut üye sayılarını, kütüphanelerden daha fazla yararlanmak isteyen kullanıcı sayılarını, kütüphanelerde düzenlenen kültürel ve sosyal etkinlikleri, kütüphanelerin verdiği gezici kütüphane hizmetini etkilemekte ve bunlardan etkilenmektedir. Her bölgenin kendine özgü kültürel değerlerinin, gelir düzeylerinin, okur-yazar oranlarının ve coğrafi konumlarının mevcudiyeti; kütüphanelerden talep edilen hizmetlerin farklılaşmasına sebep olmaktadır. Bu

nedenle diyebiliriz ki, bir ülkenin kültür politikasının belirlenmesinde bölgeler arasındaki bu farklılıklara mutlaka özen gösterilmesi ve bölgesel bazda kültürel kalkınma politikaları hazırlanmasına dikkat edilmesi bir zorunluluk olmalıdır.

Halk kütüphanelerinin amaçları ve hizmet verdikleri kesim oldukça net bir şekilde tanımlanmakla beraber; sürekli olarak gözden kaçan konu, her toplumun ihtiyaç duyduğu kültürel ve bilgi ağırlıklı eksikliğin birbirinden farklı olduğudur. Hatta aynı ülke içerisinde yaşayan bireylerin bile farklı gelişmişlik düzeylerine sahip bölgelerde ikamet ediyor olmalarının, bilgi gereksinimlerini farklılaştırdığının bilincinde olunmamasıdır. Bazı bölgelerin ekonomik yetersizliklerinin mevcudiyeti kütüphane kullanıcılarının gazete ve kitaplara olan gereksinimini ve internet kullanım talebini artırırken, bazı bölgelerdeki yoğun çalışma saatleri özellikle gazete, dergi ve kitaplara olan talebi azaltmaktadır. Bu bağlamda, halk kütüphanelerinin mevcut yasa ve yönetmelikler çerçevesinde, bağlı oldukları bölgeyle uyumlu bir hizmet politikası geliştirip uygulamaya koymalarına ihtiyaç vardır. Ayrıca, halk kütüphanelerine yönelik daha etkin yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğu da kesindir. Hatta genel yönetimlerin yanı sıra yerel yönetimlerin de halk kütüphanelerine yönelik birtakım destekleyici faaliyetlere girişmesi bir gerekliliktir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

Bölgesel bazda gerçekleştirdiğimiz bu çalışma sonuçlarından anlaşılacağı üzere, kütüphaneleri daha iyi olmaya, daha çok ve çeşitli hizmet vermeye zorlayan en önemli itici güç, kullanıcı talebidir. Kullanıcıların talepleri, verilen hizmetin her anlamda şekillenmesinde en önemli rolü üstlenmektedir. Hizmet kalitesinin artırılması tek taraflı bir çabayla gerçekleştirilemez. Günümüzde arzın itici gücü taleptir.

Son söz olarak söylenecek olursa, halk kütüphanelerinin sadece sayısının artırılması yeterli değildir. Hizmet kalitesinin yükseltilmesi için niceliksel ve niteliksel artışın birlikte gerçekleştirilmesi daha sağlıklı sonuçların alınmasını sağlayacaktır.

6. KAYNAKÇA

Aslan Alpay, S. (1993). Başarıyı kanıtlamanın bir aracı: Performans ölçülmesi. *I. Halk Kütüphaneleri Sempozyumu (29 Kasım-1 Aralık 1993) Bildiriler*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü. 47-50.

Campbell, H. C. (1988). *Halk kütüphanesi sistem ve hizmetlerinin geliştirilmesi: ülke çapında bilgi hizmetinin planlanmasının bir bölümü olarak milli ve bölgesel halk kütüphanesi sistemlerinin organizasyonu için klavuz*. (Çev. B. Çapar). Ankara Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve

Yayınlar Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphanecilik Dizisi: 10.

De Witte, K. & Geys, B. (2011). Evaluating efficient public good provision: Theory and evidence from a generalized conditional efficiency model for public libraries. *Journal of Urban Economics*, 69, 319-327.

Ersoy, O. (1983). Halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 32 (1), 1-4.

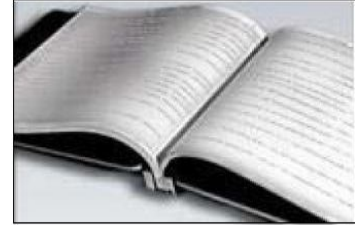
Ersoy, A. ve Yılmaz, B. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye’de halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 23 (4), 803-834.

Goulding, A. (2009). Engaging with community engagement: Public libraries and citizen involvement. *New Library World*, 110 (1/2), 37-51.

Hill, C. (2009). *Inside, outside and online: Building your library community*. Chicago: American Library Association.

IFLA. (1987). *Halk kütüphaneleri için hizmet kılavuzu*. (S. Hısım, Çev.). Ankara: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.

IFLA. (2007). *Halk kütüphanesi hizmeti: Gelişim için IFLA/ UNESCO ilkeleri*. P. Gill ve diğerleri (Yay. Haz.), (B.Yılmaz Çev.). İstanbul:

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

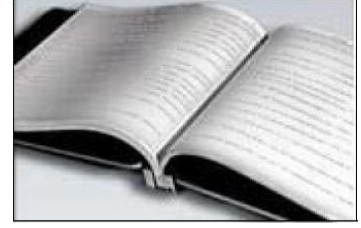
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20 *** ID:52 K:108

<http://www.akademikbakis.org>

- Türk Kütüphaneciler Derneği
İstanbul Şubesi.
- Karakaş, S. (1999).** Üniversite kütüphanesinde bir pazarlama aracı olarak hizmet kalitesi araştırması. *Türk Kütüphaneciliği*, 13 (3), 207-222.
- Martin, J. (1998).** Strong support for libraries is currently coming from Europe. *The Library Association Record*, 100 (9), 455.
- McDougall, A. (1991).** Performance assessment: Today's confusion, tomorrows solution. *5th IFLA General Conference*, Moscow, 18-24 August 1991, Booklet 6: Division of Management and Technology. 33-38.
- Önal, İ. (2004).** Eğitim ve bilgi hizmetlerinde toplam kalite uygulamaları. *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (1), 27-42.
- Pyati, A. (2009).** Understanding the roles of public libraries in (inter) national development: Lessons from India. *The Canadian Journal of Information and Library Science*, 33, 3/4, 223-253.
- Sağlamtunç, T. (2010).** Görme engelliler ve kütüphanecilik hizmetleri. *Bilgi Dünyası*, 11 (1), 178-191.
- Scott, R. (2011).** The role of public libraries in community building, *Public Library Quarterly*, 30 (3), 191-227.
- Soysal, Ö. (1969).** Çağdaş eğitim ve Türkiye'de okul kütüphanesi. Ankara: Güven Matbaası.
- Topçu, Ö. Ş. ve Yılmaz, B. (2012).** Ankara'daki halk kütüphanesi hizmet niteliğinin değerlendirilmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26 (1), 53-77.
- UNESCO. (1995).** Halk kütüphanesi bildirgesi (Y. Tonta, Çev.) *Türk Kütüphaneciliği*, 9 (2), 144-147.
- Whitehall, T. (1994).** Quality in library and information service: A review, *Total quality management in libraries : a sourcebook içinde* (100-121). R. M. O'Neil (ed.) Englewood: libraries unlimited.
- Yılmaz, B. (1993a).** Halk kütüphanesi kullanımı için yeni bir bakış açısı. *I. Halk Kütüphaneleri Sempozyumu (29 Kasım-1 Aralık 1993) Bildiriler*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü. 40-42.
- Yılmaz, B. (1993b).** Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.
- Yılmaz, B. (1996).** Halk kütüphanesi kullanımı sosyo-ekonomik bir çözümleme. İstanbul: Türk

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: I20 * ID:52 K:108**

<http://www.akademikbakis.org>

Kütüphaneciler Derneği İstanbul
Şubesi.

Yılmaz, B. (2005). Türkiye’de kamu yönetimi’nin yeniden yapılandırılması süreci ve halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(1), 56-77.

Yılmaz, B. (2011). Ankara’daki halk kütüphanesi sistemi: Niceliksel bir analiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 25 (1), 35-54.

Yu, L. (2000). Role of the public library in the 21st century. *Journal Availability: Tamkang University*, 37, 256-264.1